

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2001/119

Karar Sayısı : 2004/37

Karar Günü : 23.3.2004

Resmi Gazete tarih/sayı: 21.07.2004/25529

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara Altıncı İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 21.7.1953 günlü, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunu'nun 41. maddesinin 3418 sayılı Yasa ile değiştirilen son fıkrasının, Anayasa'nın 2. ve 129. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Tahsil edilen kamu alacağının Merkez Bankası'na havale edilmesi sırasında meydana gelen gecikmeden dolayı adına kesilen para cezası ile ilgili işlemin iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

6183 sayılı Yasa'nın 41. maddesinin 3418 sayılı Yasa ile değiştirilen itiraz konusu son fıkrası başvuru tarihi itibarıyla şöyledir:

"Tahsilatı yapan ilgili kuruluşların, bu görevleri süresinde yerine getirmeyen sorumlularından, ödemeye konu amme alacağının %10'u nispetinde ayrıca ceza tahsil olunur."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2. ve 129. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Mustafa BUMİN, Haşım KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU ve Ahmet AKYALÇIN'ın katılmalarıyla dosyada eksiklik bulunmadığından 27.2.2001 tarihinde işin esasının incelenmesine oybirliği ile karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü düşüldü:

Başvuru kararında Mahkeme, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin kusurlu davranışları nedeniyle disiplin yönünden cezalandırılmasının personel hukukunun genel ilkelerinden biri olduğu, bu konuda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda hükümler bulunduğu, Anayasa'nın 129. maddesinde ise disiplin cezalarından ayrı olarak kamu görevlilerinin kusurlarından kaynaklanan tazminat davalarının idare aleyhine açılacağı, ancak, daha sonra kamu görevlisine rücu edilebileceğinin hükme bağlandığı, bu çerçevede bankalar ve benzeri kuruluşlar tarafından tahsil edilen amme alacağının Merkez Bankası'na geç intikal ettirilmesi nedeniyle ilgili kurum adına kesilecek gecikme zammının banka şube müdüründen rücu yoluyla tahsil edileceğinde kuşku bulunmadığı, ortaya çıkan zarar kamu alacağının Merkez Bankası'na geç intikal ettirilmesinden kaynaklandığına göre, 6183 sayılı Yasa'nın 41. maddesinin sondan bir önceki fıkrası hükmü şube müdürünün oluşan zarardan sorumlu olduğu, bu durumda kusurlu davranışı nedeniyle sorumluluğu bulunan şube müdürünü Anayasa'nın 129. maddesindeki sorumluluğu aşar nitelikte "idari para cezası" ile cezalandırılmasının Anayasa'nın 2. ve 129. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

Mükelleflerin vergi dairelerinde büyük güçlüklerle karşılaşmalarını önlemek amacıyla vergilerini postane ve bankalar aracılığıyla ödemelerine olanak sağlayan 41. maddenin 3418 sayılı Yasayla değişik itiraz konusu son fıkrasında *"tahsilatı yapan ilgili kuruluşların, bu görevleri süresinde yerine getirmeyen sorumlularından, ödemeye konu amme alacağının %10'u nisbetinde ayrıca ceza tahsil olunur"* denilmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlarından kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun da uyması gereken Anayasa ve temel hukuk ilkelerinin bulunduğu bilincinde olan devlettir. Yasakoyucu, yalnız yasaların Anayasa'ya değil, Anayasa'nın da evrensel hukuk ilkelerine uygun olmasını sağlamakla yükümlüdür. Bu bağlamda hukuk devletinde, ceza hukuku alanında olduğu gibi idari para cezalarına ilişkin düzenlemelerde de kuralların, önleme ve iyileştirme amaçlarına uygun olarak ölçülü, adil ve orantılı olması gerekir.

Yasakoyucu idari para cezalarına ilişkin yasa kurallarını düzenlerken ceza politikası gereği bir takım tercihler ortaya koyarak yasal düzenlemeler yapabilir. Hangi eylemlerin idari para cezasını, hangilerinin adli para cezası ya da hapis cezasını gerektirdiği ve bu cezaların miktarı konusunda yasakoyucunun takdir hakkı bulunmakla beraber bu tercih serbestisi Anayasa'nın genel ve özel kuralları çerçevesinde olacaktır.

İtiraz istemine konu kurala göre, tahsil edilen amme alacağını süresinde Merkez Bankası'na ya da vergi dairelerine intikal ettirmeyen bankalarda veya postanelerde görevli şube müdürlerinin tamamı, geciktirme süresine ve miktarına bakılmaksızın %10 oranında idari para cezasına tabi kılınmaktadır. Aynı maddenin beşinci fıkrasında ise tahsil edilen amme alacağının süresi içinde ilgili yerlere intikal ettirilmemesi halinde tahsilatı yapan kuruluşlardan gecikme zammı alınacağı belirtilmektedir. Bu fıkra ile amme alacağının geç intikal ettirilmesi nedeniyle doğan zararın gecikme zammı alınmak suretiyle giderilmek istendiği açıktır. Ancak, gecikme cezası ödeyen kuruluşların amme alacağının geç ödenmesinde sorumluluğunu saptadığı

görevlilere rücu etme olanağı da bulunmaktadır. Bu durumda sorumlu görevlinin hem gecikme zammını hem de %10 para cezasını birlikte ödemesi sonucu doğmaktadır.

Bu nedenle, tahsil edilen kamu alacağının süresinde ilgili yerlere aktarılmasındaki gecikmeden dolayı, kamu alacağının yüzde onu oranında idari para cezası öngörülmesi bu cezaların çok yüksek miktarlara ulaşması sonucunu doğurabilecektir. Böylece yasa hükmü, sorumluları ödeme güçlerini aşan, adaletli ve eylemle orantılı olmayan ölçüsüz bir yükümlülükle karşı karşıya bırakmaktadır. Bu ölçütlerden yoksun olarak konulan Yasa kurallarının Anayasa'nın 2. maddesinde sözü edilen hukuk devleti ilkesine uygun olduğundan söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'ya aykırıdır.

Başvuran Mahkeme söz konusu Yasa kuralının Anayasa'nın 129. maddesine de aykırı olduğunu ileri sürmüş ise de, itiraz konusu kuralın bu maddeyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

21.7.1953 günlü, 6183 sayılı "Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun"un 41. maddesinin 3418 sayılı Yasa ile değiştirilen son fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 23.3.2004 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Ali HÜNER	Fulya KANTARCIOĞLU	Ertuğrul ERSOY
Üye	Üye	Üye
Tülay TUĞCU	Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN
Üye		Üye
Fazıl SAĞLAM		A. Necmi ÖZLER